

СТАНОВИЩЕ

от Доц. Йоана Димитрова Киселова-Кънева, дб,
Катедра „Биохимия, молекулна медицина и нутригеномика”, Факултет Фармация,
Медицински университет „Проф. Д-р Параскев Стоянов”, Варна
тел: (052) 677076, e-mail: ykisselova@abv.bg

Член на Научно жури, определено със Заповед No P-109-333/06.08.2021 г. на Ректора на Медицински Университет, гр. Варна, по процедура за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ с кандидат Петя Бойчева Атанасова с Научен Ръководител Проф. Димчо Захариев, д.б. и Научен консултант Проф. Добри Иванов, д.б.

Относно: присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ на Петя Бойчева Атанасова

1. Структура на дисертационния труд

Дисертацията е написана на **178** страници, онагледена е с **68** фигури и **14** таблици. Структурирана е както следва: Въведение – **1** стр.; Литературен преглед – **33** стр.; Цел и задачи – **1** стр.; Материал и методи – **8** стр.; Резултати и обсъждане – **103** стр.; Заключение – **1** стр.; Изводи – **1** стр.; Приноси – **1** стр. Библиографията е представена на **27** страници като са цитирани общо **354** литературни източника, **172** (48,59%) от които на кирилица, а останалите **182** – на латиница. Допълнително са дадени списъци за национални и международни закони и нормативни актове и интернет сайтове.

Относно структурирането дисертационния труд имам следната забележка: Формулирането на целите и задачите би следвало да се прави след обстоен и задълбочен литературен преглед на изследванията, касаещи темата на дисертацията. В тази връзка, смятам, че е по-целесъобразно те да бъдат представени не в края на въведението, а в края на литературния преглед, където е тяхното логично място.

2. Актуалност на дисертационния труд

През последните десетилетия се забелязва все по-засилен интерес към природолечението, в това число и използването на лечебни растения за профилактика и лечение на редица заболявания – остри и хронични. Билките се използват за храна и/ или се прилагат самостоятелно или като допълнителни средства към конвенционалната терапия. При съвременните условия на глобализация е възможно редица ценни традиционни практики, включително и по отношение на употребата на растенията, включително и за лечение, да бъдат забравени и безвъзвратно загубени. В действителност,

по данни на Световната здравна организация, около 80% от населението на Земята разчита за лечение на народната медицина, а около 40% от всички лекарствени средства и форми са фитопрепарати, а лечебните видове, необходими за тяхното изготвяне, са повече от 20 000. Въпреки широката им употреба, едва 5 до 15% от известните в света 250 000 висши растения са проучени за наличие на биоактивни съставки.

Проучването на връзките между съществуващите емпирични данни от народната медицина и механизма на лечебното действие на растенията се подпомага от нарастващите и бързо развиващите се възможности на съвременните медикобиологични изследвания и клинични проучвания. Нарастващата необходимост от точна научна информация за ползата от лечебните растения и получените от тях продукти както и за рисковете от некомпетентното им използване изисква провеждането на задълбочени етноботанически проучвания. Изследвания за нагласите на населението за използване на лечебни растения ни дава ценна информация, която да е от полза за специалистите, работещи в различни сфери – медицина, фармацията, биотехнологии, търговия и др.

Във връзка с гореизложеното, намирам темата на дисертационния труд за актуална и считам, че данните от етноботаническите проучвания допринасят за опознаване и съхраняване на познанията на културните традиции по отношение приложението на лечебните растения в различни сфери на човешката дейност.

3. Обосновка на проучването и литературен преглед

В раздела „Литературен преглед“ дисертантката е успяла да събере и представи данни за антични и средновековни литературни източници, в които има информация за приложение на лечебните растения като лечебно средство в съответните епохи. Направена е и справка за съвременното състояние на изследванията, касаещи лечебните растения: насоки в медицинските изследвания, фитохимични изследвания, *in vitro* размножаване, култивиране и отглеждане, опазване и др. В литературния преглед е представена и обширна информация за приложението на лечебните растения във ветеринарната медицина, козметиката, кулинарията, като храна на домашни животни и пчелна паша, за декорация и др., както и за по-малко известни приложения на растенията за битови цели, за прогнозиране на времето, в народните традиции и обичаи.

Направен е задълбочен анализ на състоянието на етноботаническите изследвания на лечебните растения в България, Балканите и Европа. Накрая на този раздел следва физикогеографска характеристика на Северно Черноморско крайбрежие.

Целите и задачите, които са описани в раздел Въведение, са формулирани ясно и точно.

4. Материали и методи

Приложените методи са информативни и адекватни на поставените задачи. Описанието на материалите и използваните методи е подробно и разбираемо. Изключително подробно и информативно са описани статистическите методи за анализ. Направена е и хипотеза на изследването и са посочени трудности, които е срещнала дисертантката по време на събиране на първичната информация.

5. Оценка на резултатите и дискусията

Направеният флористичен анализ на лечебните растения в Северно Черноморско крайбрежие дава информация за техния видов състав със съответната таксономична принадлежност, Тук виждаме, че сред лечебните растения в Северното Черноморско крайбрежие има ендемични видове и такива с природозащитен статус. Най-значителна част от резултатите представляват задълбочен анализ на зависимостта между различни демографски характеристики на респондентите в проучването и приложението на лечебните растения от тях. Резултатите са описани стегнато и са онагледени с подходящи графики, фигури и таблици. Имам малки забележки относно отразяването на данните в съответните фигури. Така например, от отговорите на въпроса „По чия препоръка използвате лечебното растение?“ е установено, че значителна част от респондентите не помнят кой е източникът на информация, а на съответната фигура 8 липсва такъв вариант на отговор. Споменатите забележки по никакъв начин не намаляват високата ми оценка за стойността и значимостта на дисертационния труд.

При провеждане на проучването, дисертантката установява, че респондентите не са наясно, че използват растения с природозащитен статус. Този факт допълнително потвърждава значението на такъв вид изследвания за установяване на поведението на населението спрямо растенията, в това число и лечебните, и предприемане необходими мерки за съхраняване и опазване на защитени видове. В тази връзка направената от дисертантката по-долу препоръка за провеждане на кампании за повишаване на осведомеността на местното население относно консервационния статус на използваните лечебни растения е напълно удачна.

6. Изводи и приноси

Имам някои забележки към формулирането на изводите. Бих препоръчала изводите да бъдат по-кратки и да не съдържат елемент на разсъждения, като е в изводи 1, 2 и 4.

Въпреки забележките ми, считам, че формулираните 6 извода и посочените 4 приноса са в съответствие с поставените задачи и получени резултати.

7. Оценка на научната дейност по група от показатели „Г“

Петя Бойчева Атанасова има общо 5 научни труда, публикувани в пълен текст, всички по темата на дисертацията. На 3 от тях тя е първи автор.

За придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ по научната специалност „Ботаника“, която попада в област на висшето образование 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление 4.3. Биологически науки, съгласно Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за развитието на академичния състав в Медицински Университет – Варна, минималният сбор точки в група от показатели „Г“ е 30 точки. Публикациите, свързани с дисертацията, и които са индексирани в Scopus и/или Web of science и носят съответен брой точки са статии с номера 1, 4 и 5 в представения списък. Статия номер едно е с Q ранг 4 и IF=0.354 и носи 12 точки, а статии 4 и 5 са с Q ранг 4, но без IF и носят по 10 точки всяка. Така общият сбор точки в група от показатели „Г“ е 32 точки, което надхвърля минималните наукометрични изисквания.

Резултатите от дисертационния си труд са представени на 3 научни форума в страната и чужбина.

8. Заключение

Представеният дисертационен труд на тема „ЕТНОБОТАНИЧЕСКО ПРОУЧВАНЕ НА ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ В РАЙОНА НА СЕВЕРНО ЧЕРНОМОРСКО КРАЙБРЕЖИЕ“ на Петя Бойчева Атанасова е актуален и завършен. Отговаря на всички критерии за придобиване на научната и образователна степен „Доктор“, формулирани в Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за развитието на академичния състав в МУ – Варна.

Препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват „За“ присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ на Петя Бойчева Атанасова.

17.09.2021 г.

гр. Варна

Изготвил:.....

/Доц. Йоана Киселова-Кънева, дб/